

Ảnh: Duy Sơn

dựng con người mới - nguồn lực quan trọng nhất, là hạt nhân trung tâm của sự tồn tại và phát triển. Xây dựng và phát triển kinh tế phải nhằm mục tiêu văn hóa, vì xã hội công bằng, văn minh, con người phát triển toàn diện.

Trước thời kỳ Đổi mới, Đảng lãnh đạo cách mạng dân tộc thực hiện hai nhiệm vụ trọng yếu gồm: Tiến hành công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. Đảng ta xác định, con người mới vừa là sản phẩm của xã hội mới vừa là chủ thể có ý thức xây dựng xã hội mới. Xây dựng chế độ làm chủ tập thể xã hội chủ nghĩa và nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa là tạo ra những điều kiện xã hội hết sức quan trọng để có con người mới. Song, con người mới không thể hình thành một cách tự phát, mà phải trải qua quá trình xây dựng một cách tích cực và chủ động “Hoàn cảnh nước ta đòi hỏi chúng ta và cho phép chúng ta xây dựng sớm, từng bước xây dựng con người mới, không phải chờ đến sau khi đã có sự phát triển cao của nền sản xuất lớn xã hội chủ nghĩa mới chú trọng đến xây dựng con người”. Đến năm 1970, nhân dịp kỷ niệm lần thứ 40

ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam (tháng 2/1970), trong bài viết “Dưới lá cờ vẻ vang của Đảng vì độc lập, tự do, vì chủ nghĩa xã hội, tiến lên giành những thắng lợi mới” của đồng chí Lê Duẩn, Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng viết: Xây dựng chủ nghĩa xã hội không phải chỉ xây dựng một nền kinh tế mới, một xã hội mới mà còn xây dựng những con người mới xã hội chủ nghĩa, đem lại giá trị chân chính cho con người, tạo điều kiện cho con người phát triển toàn diện, trở thành chủ thể có ý thức trong sự sáng tạo lịch sử. Do vậy “muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa”, con người xã hội chủ nghĩa của nước ta không những phải tiếp thu được những thành tựu mới nhất của nền văn minh hiện đại mà còn phải kế thừa và phát triển những đức tính tốt đẹp tiêu biểu cho tâm hồn của con người Việt Nam vốn được hình thành và bồi đắp trong suốt tiến trình lịch sử dân tộc.

Con người xã hội chủ nghĩa phải là con người có lòng yêu nước nồng nàn, có tình thương yêu sâu sắc đối với đồng bào, đồng chí, có chí khí quật cường bất khuất, có tinh thần

độc lập, tự do “thà hy sinh tất cả chứ nhất định không chịu mất nước, nhất định không chịu làm nô lệ”, là con người thấm nhuần chủ nghĩa anh hùng cách mạng chẳng những trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc mà cả trong công cuộc lao động sáng tạo, xây dựng xã hội mới. Con người xã hội chủ nghĩa là con người có phẩm chất cao quý thể hiện nhân sinh quan cộng sản chủ nghĩa, trung thành vô hạn với sự nghiệp của giai cấp và dân tộc, sống và làm việc theo tinh thần làm chủ tập thể: “mỗi người vì mọi người, mọi người vì mỗi người” [2].

Xây dựng chế độ mới, nền kinh tế mới, nền văn hóa mới phải xuất phát từ yêu cầu xây dựng con người mới, phải nhằm bảo đảm những điều kiện cần thiết để đẩy mạnh việc xây dựng con người mới. Vì vậy, con người xã hội chủ nghĩa phải là con người có trình độ văn hóa, khoa học và kỹ thuật tiên tiến, hiểu biết và vận dụng được các quy luật của xã hội và tự nhiên, kế thừa và phát triển sáng tạo mọi thành tựu văn hóa và khoa học mà nhân loại đã tạo lập.

Đảng ta quan niệm, con người mới là sản phẩm của toàn bộ sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội và là chủ thể có ý thức xây dựng nên xã hội mới. Song, con người mới phải được đào tạo từ những sự chăm sóc đầu tiên từ phía gia đình và xã hội. Vì vậy, trong nhiệm vụ xây dựng con người mới, gia đình phải thể hiện cho được tất cả cái mới, cái đẹp, cái tiến bộ, cái đang lên trong xã hội chúng ta, phải đáp ứng được tất cả những gì mà xã hội mới đang đòi hỏi ở mỗi con người [4].

2. Vai nét về vấn đề xây dựng và phát triển con người Nghệ An hiện nay

Kế thừa tinh thần từ *Đề cương văn hóa Việt Nam*, Trung ương đã ban hành Nghị quyết số 39-NQ/TW ngày 18/7/2023 của Bộ Chính trị về xây dựng và phát triển tỉnh Nghệ An đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 (hay còn gọi là Nghị quyết 39). Nghị quyết này đã chỉ rõ: Một trong năm quan điểm chỉ đạo

coi vấn đề phát huy nhân tố con người được xem là yếu tố tiên quyết để xây dựng tỉnh Nghệ An thành “tỉnh phát triển khá của cả nước” (2030) và “tỉnh phát triển nhanh, bền vững, toàn diện, văn minh và hiện đại” (2045). Trên thực tế, con người là nhân tố trung tâm của mọi cuộc cách mạng, mọi quá trình chuyển đổi, là động lực cũng là mục tiêu của mọi phát triển xã hội. Nghị quyết 39 đã chỉ rõ: “Lấy con người làm trung tâm, văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam và xứ Nghệ là nền tảng tinh thần, nguồn lực nội sinh cho phát triển”, như vậy “con người” được đề cập đến là chủ thể. “Phát huy nhân tố con người chính là tạo cơ hội, điều kiện để sử dụng, bồi dưỡng, chăm lo đời sống vật chất và tinh thần cần thiết để con người thể hiện tối đa năng lực của mình trong lao động và hoạt động sáng tạo nhằm thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội” [15]. Phát huy nhân tố con người có quan hệ gần gũi, mật thiết với xây dựng con người, phát triển con người, phát triển nguồn nhân lực, phát huy dân chủ, chăm lo đời sống của nhân dân, giáo dục đào tạo... Giữa các yếu tố có sự giao thoa, bao hàm lẫn nhau hoặc là điều kiện, tiền đề cho nhau; thực hiện tốt những nội dung này đều góp phần quan trọng trong phát huy nhân tố con người.

Ở Nghệ An trong những năm qua, việc phát huy nhân tố con người đạt được nhiều kết quả khá toàn diện:

1. Phát huy môi trường dân chủ nhằm phát huy nhân tố con người “khơi dậy sức mạnh của nhân dân trong việc thực hiện các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng - an ninh, góp phần củng cố và tăng cường sức mạnh khối đại đoàn kết toàn dân, tạo sự đồng thuận cao trong xã hội”[3].

2. Xây dựng môi trường văn hóa, giáo dục “duy trì được nền tảng văn hóa cơ sở, bảo tồn và phát huy được các giá trị văn hóa truyền thống, bản sắc của xứ Nghệ. Một số lĩnh vực

từng bước định hình là trung tâm vùng. Giáo dục mũi nhọn tiếp tục khẳng định vị trí tốp đầu cả nước, chất lượng nguồn nhân lực được nâng lên”[13].

3. Ngày càng coi trọng vấn đề phát triển toàn diện con người.

4. Có sự chăm lo nên “đời sống vật chất, tinh thần của nhân dân được nâng lên” [13].

Thực hiện những định hướng quan trọng của Đảng về xây dựng nguồn lực con người mới được phát triển từ nội dung *Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943*, với các chuẩn mực phẩm chất cơ bản của con người mới, thời gian qua, tỉnh Nghệ An đã tổ chức nhiều cuộc vận động, nhiều phong trào xây dựng và phát triển văn hóa, xây dựng con người mới từ mỗi địa bàn cơ sở, từ trong Đảng đến ngoài xã hội được triển khai thực hiện. Các phong trào xây dựng con người mới ở Nghệ An với các chuẩn mực cụ thể của từng cấp, từng ngành, từng đơn vị cơ sở được triển khai sâu rộng; cụ thể hóa 5 đức tính cơ bản của con người Việt Nam nói chung thành những chuẩn mực, đặc trưng phù hợp với từng ngành, từng giai tầng xã hội, từng lĩnh vực cụ thể: Sở Văn hóa và Thể thao tỉnh chỉ đạo thực hiện phong trào xây dựng gia đình văn hoá gắn kết với những chương trình hành động cụ thể, thiết thực; Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh Nghệ An phát động phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư”; Liên đoàn Lao động Việt Nam tỉnh Nghệ An phát động phong trào “Công nhân viên chức phấn đấu lao động giỏi, lao động sáng tạo, xây dựng gia đình hạnh phúc”; Hội Nông dân tỉnh Nghệ An phát động phong trào “Hộ nông dân làm kinh tế giỏi”, “Xây dựng Gia đình nông dân văn hóa”; Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam tỉnh Nghệ An phát động phong trào “Phụ nữ tích cực học tập, lao động sáng tạo, xây dựng gia đình hạnh phúc”, “Xây dựng gia đình no ấm, bình đẳng, tiến bộ, hạnh phúc”; Hội Cựu chiến

binh Việt Nam tỉnh Nghệ An phát động phong trào “Cựu chiến binh gương mẫu”; Hội Người cao tuổi tỉnh Nghệ An phát động phong trào “Ông bà, cha mẹ mẫu mực, con cháu thảo hiền”; Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh tỉnh Nghệ An phát động phong trào “Tuổi trẻ sống đẹp”, “Vì ngày mai lập nghiệp”; Sở Lao động - Thương binh và Xã hội tỉnh Nghệ An phát động phong trào “Đền ơn đáp nghĩa, xóa đói giảm nghèo”, “Xây dựng xã, phường, thị trấn lành mạnh không có tệ nạn xã hội”; Lực lượng quân đội tỉnh Nghệ An với phong trào thanh niên quân đội “Giành 3 đỉnh cao quyết thắng: lý tưởng đẹp - trách nhiệm cao, học tập giỏi - hành động giỏi, đoàn kết tốt - kỷ luật nghiêm”; Lực lượng công an tỉnh Nghệ An với phong trào “Thi đua học tập và thực hiện 06 điều Bác Hồ dạy công an nhân dân”... Kết quả phong trào này đã tác động tích cực hình thành nên lối sống đẹp, nếp sống đẹp của con người Nghệ An trong xu thế xã hội phát triển. Những tố chất của con người mới Nghệ An được hình thành thông qua quá trình đào tạo, bồi dưỡng, giáo dục rèn luyện, ngày càng bộc lộ tính tiên tiến, phẩm chất đạo đức tốt thông qua các phong trào thi đua yêu nước, yêu quê hương xứ Nghệ, đặc biệt là phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa tại Nghệ An”. Những điển hình và nhân tố mới xuất hiện ngày càng nhiều trong lao động sản xuất, trong công tác học tập, trong các phong trào thi đua yêu nước, ở mọi tầng lớp và mọi lứa tuổi...

Các giá trị mới về văn hóa, đạo đức, lối sống theo định hướng xã hội chủ nghĩa phù hợp với đời sống thực tiễn được khẳng định. Các cấp, các ngành và toàn xã hội trên địa bàn tỉnh Nghệ An đã nhận thức được việc xây dựng đạo đức, lối sống của người dân tại từng địa bàn cơ sở trong điều kiện, hoàn cảnh mới. Đó là kế thừa những đức tính tốt đẹp truyền thống của dân tộc cũng là đức tính của người dân xứ Nghệ trong truyền thống và hiện đại như: Cần cù,

yêu nước, gắn bó sâu nặng với quê hương, cộng đồng, ham hiểu biết... đồng thời có sự phát triển cho phù hợp với thời đại công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế.

Những nét mới trong chuẩn mực văn hóa và trong nhân cách con người Nghệ An thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa từng bước được hình thành. Một số giá trị đạo đức trong xã hội khi chuyển sang nền kinh tế thị trường đã và đang được đề cao. Trong môi trường sống ở tỉnh Nghệ An đã hình thành những mô hình xây dựng lối sống, nếp sống và môi trường văn hóa tiến bộ, hình thành những chuẩn mực giá trị về đạo đức, lối sống đó là lòng yêu nước, thương người, lối sống “mình vì cộng đồng xã hội”.

Thông qua các hoạt động văn hóa diễn ra ở các cấp (tỉnh, huyện, xã) đã hình thành và củng cố đạo đức, lối sống văn hóa lành mạnh, văn minh, tiến bộ. Xây dựng tư tưởng, đạo đức, lối sống văn hóa của con người xứ Nghệ phù hợp với các đức tính: Cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Cơ bản mọi người dân đều sống trung thực, thẳng thắn, nhân ái, bao dung, độ lượng, mình vì mọi người, mọi người vì mình; lễ sống truyền thống quý báu của người dân xứ Nghệ đã bồi tụ và xây dựng những phẩm chất đạo đức đặc trưng với chữ “Tín” trong sản xuất, kinh doanh, đạo đức nghề nghiệp, củng cố và giữ gìn bền vững các quan hệ đạo đức xã hội... xây dựng lối sống văn hóa trong quan hệ giữa người với người, tình làng nghĩa xóm trong cơ chế kinh tế thị trường.

Tuy nhiên, bên cạnh đó trong phát huy nhân tố con người cũng còn hạn chế nhất định, như:

1. Về tạo cơ chế “cải cách hành chính” có chuyển biến nhưng chưa đáp ứng yêu cầu; Thủ tục hành chính ở một số lĩnh vực còn rườm rà, chồng chéo; vẫn còn tình trạng cán bộ, công chức, viên chức trình độ chuyên môn, nghiệp vụ yếu, tinh thần, thái độ trong giải quyết công việc thiếu chuẩn mực. Một số

trường hợp cán bộ, đảng viên chưa thực hiện tốt vai trò nêu gương” [13], chưa tạo được môi trường thuận lợi để phát huy sức sáng tạo, thu hút nhân tài;

2. Về giáo dục, đào tạo “Chất lượng giáo dục toàn diện một số nơi còn thấp. Nguồn nhân lực, nhất là nhân lực chất lượng cao chưa đáp ứng yêu cầu phát triển. Khoa học công nghệ chưa thực sự trở thành động lực cho phát triển kinh tế - xã hội. Xây dựng con người văn hóa, nếp sống văn minh chưa thực sự toàn diện” [13]..

Từ thực trạng đó, Nghị quyết 39 đề cập một cách nhất quán, sâu sắc, toàn diện về vấn đề phát huy nhân tố con người. Trong quan điểm chỉ đạo đã khẳng định nhân tố con người là quan trọng nhất, “lấy con người làm trung tâm”, đồng thời chủ trương “phát huy cao độ truyền thống lịch sử, văn hóa xứ Nghệ, tiềm năng, thế mạnh về con người... để xây dựng và phát triển Nghệ An toàn diện” để “đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân đạt mức cao...”. Các cơ chế để phát triển và thu hút nguồn lực được xác định: “Thu hút đầu tư nước ngoài, các dự án công nghệ cao, đầu tư phát triển nguồn nhân lực nhằm đáp ứng nhu cầu của thị trường lao động”; “Tập trung phát triển tỉnh Nghệ An thành trung tâm của khu vực Bắc Trung bộ về giáo dục và đào tạo, khoa học và công nghệ, y tế; phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao”, “tạo đột phá trong cải cách hành chính, cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh; đẩy mạnh thu hút và nâng cao hiệu quả sử dụng các nguồn lực cho phát triển” [1].

3. Những vấn đề đặt ra trong việc định hướng phát triển con người Nghệ An theo tinh thần *Đề cương văn hóa Việt Nam năm 1943* trong bối cảnh hiện nay

3.1. *Tiếp tục nghiên cứu tiếp tục xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật, cơ chế chính sách riêng của tỉnh Nghệ An về xây dựng văn hóa và nguồn lực con người.* Thông qua vai trò quản lý nhà nước, xây dựng hệ thống văn bản

quy phạm pháp luật về xây dựng, phát triển văn hóa, con người Nghệ An đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững của tỉnh và phù hợp với khu vực miền Trung, đất nước. Thực thi luật pháp có kỷ cương để điều chỉnh hành vi của con người phù hợp với hoàn cảnh xã hội tại Nghệ An, từ đó hình thành ý thức tự giác của mỗi người dân, hướng tới thực hiện những chuẩn mực về tư tưởng, đạo đức, lối sống, nếp sống văn hóa lành mạnh, tiến bộ, xứng đáng với vị thế là quê hương của lãnh tụ dân tộc - Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại.

3.2. Hệ thống cơ chế, chính sách thể hiện bằng văn bản nên bảo đảm điều kiện vừa có tính định hướng, tính giáo dục mang chuẩn mực. Hệ thống này nên quy định thật cụ thể để tạo thành công cụ, hành lang pháp lý thuận lợi, buộc mọi người dân phải có trách nhiệm và nghĩa vụ thực hiện tuân theo. Chính vì vậy, xây dựng và ban hành hệ thống văn bản tại Nghệ An vừa phải chuẩn xác nhưng phải có tính khả thi cao; đồng thời thường xuyên tuyên truyền, giáo dục pháp luật bằng nhiều hình thức khác nhau (Báo, đài, truyền hình, mạng xã hội...) để đi vào trong đời sống thực tiễn tại từng tuyến xã/phường/thị trấn ở tỉnh Nghệ An. Cùng với những quy định cụ thể về đạo đức, lối sống, nếp sống văn hóa là những yêu cầu, mục tiêu đạt tới xây dựng một môi trường văn hóa lành mạnh, tiến bộ, văn minh, con người phát triển toàn diện cả về trí lực và thể lực.

3.3. Xây dựng môi trường chính trị phải dân chủ, ổn định, an toàn, an ninh để người dân yên tâm, nỗ lực hết mình trong học tập, làm việc. Chính quyền tỉnh Nghệ An nên “phát huy bản sắc văn hóa tốt đẹp của các dân tộc, giữ gìn khối đại đoàn kết và lòng tin của đồng bào với Đảng, Nhà nước”; “bảo đảm an ninh chính trị, giữ vững an ninh vùng tôn giáo, vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi. Thực hiện tốt công tác bảo vệ an ninh chính trị nội bộ, an ninh kinh tế, an ninh

thông tin, an ninh mạng, bảo vệ bí mật nhà nước (...) nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm và bảo vệ an ninh biên giới. Tăng cường quản lý nhà nước về an ninh, trật tự; phòng ngừa, đấu tranh, ngăn chặn các loại tội phạm và tệ nạn xã hội”; “Nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của các cơ quan, tổ chức trong hệ thống chính trị; xây dựng chính quyền các cấp trong sạch, vững mạnh; phát huy dân chủ” [1].

3.4. Tạo lập môi trường kinh tế thuận lợi cho người dân và doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh. Chính quyền tỉnh Nghệ An nên xây dựng cơ chế, chính sách nhằm thu hút nguồn nhân lực chất lượng cao, nhất là các nhà khoa học, doanh nhân về làm việc, kinh doanh, đầu tư tại tỉnh”. Hình thành đồng bộ các loại thị trường, phát huy tính tích cực, chủ động của người dân trong khởi nghiệp, đồng thời tạo điều kiện thuận lợi để các doanh nghiệp phát triển sản xuất kinh doanh, cạnh tranh lành mạnh; “phấn đấu, nâng cao các chỉ số PCI, PAR INDEX, PAPI vào vị trí nhóm đầu cả nước” [1] để tạo lập và xây dựng môi trường văn hóa kinh doanh hiện đại, hội nhập.

3.5. Nghiên cứu xây dựng hoàn thiện chiến lược về đào tạo nguồn nhân lực con người. Để có nguồn lực con người phát triển toàn diện, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững, chính quyền các cấp ở tỉnh Nghệ An nên xác định các phẩm chất trong nhân cách của con người Nghệ An trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế và thực hiện cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ Tư (CM 4.0). Do đó, lãnh đạo tỉnh Nghệ An nên xem xét và nghiên cứu xây dựng, hoàn thiện chiến lược về nguồn lực con người, đào tạo nguồn lực để xây dựng đạo đức, lối sống văn hoá. Trước tiên là củng cố bộ máy cơ quan nhà nước ở các cấp, ngành tại tỉnh Nghệ An đủ mạnh để tổ chức thực hiện nhiệm vụ quan trọng này. Phát triển nguồn lực con người phát triển toàn diện, biết trân trọng, giữ gìn và phát triển

những giá trị truyền thống văn hóa của con người xứ Nghệ.

Kết luận

Có thể nhận thấy, những quan điểm quan trọng của *Đề cương văn hóa năm 1943* đã tạo ra một nguồn lực con người mới có tư tưởng, đạo đức cách mạng, có lòng yêu nước đã hoàn thành sứ mệnh lịch sử trong quá khứ và thực hiện tốt mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, văn minh. Ở phạm vi tỉnh Nghệ An, *Đề cương về văn hóa Việt Nam* là một văn kiện mang tầm vóc cương lĩnh của Đảng ta, định hướng cho tỉnh Nghệ An đặt định hướng xây dựng, phát triển con người tại mảnh đất quê hương Người. Bởi vậy, việc tiếp tục quán triệt những giá trị lý luận và thực tiễn, tư tưởng và văn hóa của *Đề cương về văn hóa Việt Nam năm 1943* và các Văn kiện của Đảng cùng các văn bản chỉ đạo của tỉnh Nghệ An vào hoạt động xây dựng và phát triển văn hóa, con người Nghệ An đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững của tỉnh là yêu cầu cần thiết. Nội dung tư tưởng của *Đề cương* tiếp tục được vận dụng, phát huy để phát triển nguồn lực con người Nghệ An, xây dựng hệ giá trị con người Nghệ An trong thời kỳ mới hiện nay. □

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Chính trị (2023), Nghị quyết số 39-NQ/TW, ngày 18/7/2023 về *Xây dựng và phát triển tỉnh Nghệ An đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045* (PAPI: Chỉ số quản trị hành chính công cấp tỉnh; PAR INDEX: Chỉ số cải cách hành chính; PCI: Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh).

2. Lê Duẩn (1984), *Về nền văn hóa mới con người mới xã hội chủ nghĩa*, Nxb Sự thật, Hà Nội, tr.42-45, tr.67-68.

3. Đảng bộ tỉnh Nghệ An (2020), *Văn kiện Đại hội Đảng bộ tỉnh Nghệ An lần thứ XIX*

nhiệm kỳ 2020 - 2025, tr.23.

4. Đảng Cộng sản Việt Nam (1982), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ V*, Nxb Sự thật, Hà Nội, tr.93.

5. Đảng Cộng sản Việt Nam (1991), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII*, Nxb Sự thật, Hà Nội, tr.83.

6. Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.114.

7. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), Sdd, Hà Nội, tr.76-77.

8. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, tr.126-127, 219.

9. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Tập 1, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.262-263.

10. Đảng Cộng sản Việt Nam (1998), *Văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Khóa VIII*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.15, 58-59.

11. Đảng Cộng sản Việt Nam (2014), *Văn kiện Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương Khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, tr.49-50.

12. Đảng Cộng sản Việt Nam (2014), *Văn kiện Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, tr.46-47.

13. Đề án số 21-ĐA/TU, ngày 14/11/2022 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về Tổng kết 10 năm thực hiện Nghị quyết số 26-NQ/TW, ngày 30/7/2013 của Bộ Chính trị về phương hướng, nhiệm vụ phát triển tỉnh Nghệ An đến năm 2020, tr.49-tr.52.

Đa dạng văn hóa ở Vinh & những bài học từ lịch sử

□ PHẠM XUÂN CÂN*

Bình yên thành phố Vinh Ảnh: Thanh Nguyễn

1. Đôi nét về quá trình đô thị hóa ở Vinh thời thuộc Pháp

Trong lịch sử đô thị Việt Nam, Vinh nằm trong số đô thị ra đời trong “tốp” 2, nghĩa là hình thành sau khi thực dân Pháp chiếm nước ta.

Dù khi nói đến Vinh, chúng ta vẫn nói đến Phượng Hoàng Trung Đô (PHTĐ), như là một mốc son trong tiến trình lịch sử, nhưng xét về mặt đô thị thì khi đó “đô” chưa thành,

mà “thị” cũng đang còn nhỏ bé. Đến năm 1804, khi vua Gia Long cho dời li sở Nghệ An từ Lam Thành - Phù Thạch về Vinh, khi đó Vinh mới hội đủ cả hai điều kiện là “đô” (với tư cách là nơi đóng bộ máy cai trị, quản lý) và “thị” (nghĩa đen là chợ, nghĩa rộng hơn là kinh tế phi nông nghiệp). Tuy nhiên, hơn tám mươi năm sau đó, Vinh vẫn chỉ là li sở của một tỉnh nông nghiệp, dưới chế độ phong kiến, với chợ

---

* Nhà nghiên cứu, TP. Vinh